І чужому научайтесь, Свого не цурайтесь... Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. 07303 434-0237 434-0807 УНСоюз: 435-8740 — Тел. з Ню Йорку: — BArcly 7-4125 УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIX. Ч. 53. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 21-го БЕРЕЗНЯ 1972 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 21, 1972 No. 53. VOL. LXXIX.

ПОМЕР Д-Р РОМАН КРИШТАЛЬСЬКИЙ, ПОЧЕСНИЙ ЧЛЕН СУЖА, ВИДАТНИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

Ню Йорк. — У п'ятницю 17 березня ц. р. помер тут в одному із шпиталів на 71-му році життя після кругло трімісячної важкої недуги д-р Роман Криштальський. Народжений у 1901 році в Городенці в Західній Україні, під час Листопадового перевороту 1918 р. брав участь, як молодий юнак, у вуличних боях у Львові. Після війни закінчив правничі студії у львівському університеті й був спершу кандидатом адвокатури в канцелярії д-ра Михайла Волошина, опісля спільником тієї канцелярії. Викладав право в Торговельній школі і на курсах абітурієнтів у Львові. Водночас вже тоді, у 20-их рр., почав дописувати до львівських газет. За німецьких часів під час останньої світової війни був короткий час прокурором у Львові. Переїхавши до Америки, став головним редактором „Українського Народного Слова" органу „Народної Помочі" у Пітсбурґу, а розійшовшись з тим видавництвом, перенісся до Нюарку, де був одним із найактивніших громадських діячів. Включившись до Об'єднання б. вояків українців в Америці був в різному характері членом керівних органів Відділу ОбВУА в Нюарку, проводив на його зборах, організував його імпрези і керував ними. Став теж одним із передових діячів руху за патріярхальний устрій УКЦеркви. Але найбільше часу й енергії присвячував Спілці Українсь-

(Закінчення на стор. 4-ій)

ПОЧАЛАСЯ РІЧНА ПЕРЕВІРКА ДІЛОВОДСТВА, МАЙНА І ОРГАНІЗАЦІЙНОГО СТАНУ УНС

Джерзі Сіті. — У понеділок, 20-го березня, тут у приміщеннях Головної Канцелярії Українського Народного Союзу почалася звичайна річна перевірка діловодства, майна та організаційного стану цієї найстаршої і найбільшої української установи в вільному світі. Перевірку переводить обрана на останній конвенції в 70-му році Головна Контрольна Комісія в складі: мґр Іван Геврик (Вінніпеґ) — голова, мґр Іван Винник (Ню Йорк) — заступник голови, проф. д-р Богдан Гнатюк (Філядельфія) і д-р Іван Скальчук (Філядельфія) — секретарі та д-р Михайло Данилюк (Міннеаполіс) — член. Перевірка, яка включає також перевірку діловодства „Свободи" і „Союзівки", відбудеться впродовж тижня і вона попереджує звичайні річні наради Головного Уряду УНСоюзу, що відбудуться в тижні від 22-го травня ц. р. на Союзівці.

Головна Контрольна Комісія УНСоюзу. На фото стоять (зліва): д-р Іван Скальчук, мґр Іван Винник, мґр Іван Геврик, проф. д-р Богдан Гнатюк та д-р Михайло Данилюк.

УКРАЇНЦІ ДЕМОНСТРУВАЛИ БІЛЯ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ І СОВЄТСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА У ВАШИНҐТОНІ

Вашингтон (Л. П.) — Звертаючи погляди на духового провідника нації Тараса Шевченка і набираючись від нього сили та завзяття, сотні української молоді і представники складових організацій УККА демонстрували у неділю 19-го березня біля бронзового пам'ятника Кобзареві в американській столиці, а потім поблизу совєтського посольства, куди долітали скандування: „Фрі Мороз! „Фрі Юкрейн!" — „Звільніть Мороза! Звільніть Україну!" Таке оригінальне вшанування пам'яті Тараса Шевченка в 111-ту річницю з часу його смерти відбулося з участю представників Українських Церков, центральних, місцевих та молодечих організацій. Погожої соняшної днини по 1:30 дня на площі „П" і 22 вул. зібралось довкола пам'ятника Т. Шевченкові демонстранти, передусім пластова молодь, що прибула автобусами з Балтимору, Трентону — спільно із сумівцями, та з Нюарку, Н. Дж. — заповнений молоддю автобус із відомим дівочим хором „Євшан Зілля". Масово зібралися біля пам'ятника пластуни з Вашингтону та члени столичної української громади, а також представники УККА з Ню Йорку й ін. міст. Коли пам'ятника Кобзареві замаяно американським зорянним і українським синьо-жовтим прапорами, на почесному місці зайняли крісла: Митрополит УАПЦ і УПЦв Америці Владика Мстислав, Єпископ-Помічник Іван Стах від Української Католицької Церкви, парох православної церкви св. Андрія у Вашингтоні о. Петро Будин. о. емерит Юрій Гуляк, секретар Владики Мстислава о. Юрій Почепюк, віце-президент УККА і головний предсідник УНСоюзу Йосип Лисогір, директор Канцелярії УККА мґр Іван Базарко.

Свято відкрив коротким привітом голова Вашингтонського Відділу УККА д-р Степан Курилас, передавши

(Закінчення на стор. 3-ій)

Правибори в стейті Іллиной привертають загальну увагу громадянства ЗСА

Чикаго. — Визначені на вівторок 21 березня ц.р. правибори у стейті Іллиной привертають своїми перспективами загальну увагу громадської опінії ЗСА. Готувалися до них зусильно протягом останніх шести днів особливо ж демократичні кандидати, між ними в першій мірі сенатор Едмунд С. Москі з Мейну який, зазнавши дошкульної поразки на Флориді, намагався у своїх виступах в різних місцевостях Іллиной сконкретизувати і краще увиразнити свої цілі і напрямні плянованої ним політики. Протеж, проведене на терені цього ж стейту опитування, виявило, що перед веде у виглядах на перемогу сенатор Гюберт Гомфрі із 35 відсотками проти 28 відсотків, які заявляються за Москі. Місяць тому відношення цих відсотків було відворотне: за Москі було 35 відсотків і за Гомфрі 28 відсотків. Під час правиборів в Іллиной мали б бути обрані 160 делегатів на Крайову Демократичну Конвенцію. Чергові правибори відбудуться у Висконсині 4 квітня, в Массачузет 25 квітня і в Пенсильванії також 25 квітня ц.р.

Індія і Бангладеш підписали пакт взаємної допомоги

Ню Делі. Індійський прем'єр Індіра Ґанді вернулася з одноденних відвідин у столиці Бангладешу Дакка, де вона підписала з прем'єром Бангладешу Муджібуром Рахманом пакт приязни і взаємної допомоги. Цей пакт стилізований так само, як минулорічний пакт приязни Індії з Совєтами і тому коментатори говорять про „трисоюз" СССР, Індії і Бангладешу. Але Бангладеш ані економічно ані мілітарно не може рівнятися з названими другими державами і в будь-якому конфлікті не міг би грати видатної ролі. Зате Індіра Ґанді висловилась неприхильно про Америку і за її підтримку Пакистанові і дуже неясно про можливості замирення з Пакистаном. Переговори з Пакистаном — заявила вона — відбудуться „в будуччині". Ще різкіше у цій справі висловився в тому самому дні пакистанський президент Зульфікар Алі Бутто у промові до 200.000-ої маси слухачів на спортовому стадіоні в Лягорі. Він поставив за передумову безпосередніх переговорів між Пакистаном і Індією звільнення пакистанських вояків, забраних в індійський полон у Східньому Пакистані в грудні минулого року. Він заявив теж, що Пакистан не дозволить на поворот до Бангладешу замешканих у Пакистані бенгальців, коли Бангладеш переслідуватиме не бенгальців, себто судитиме пакистанських вояків. Пакистанський президент проголошує приязнь з Комуністичним Китаєм і арабськими країнами, особливо Лібією.

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

Понеділок, 20 березня 1972

У НЮ ЙОРКУ В ПАРАДІ З НАГОДИ ДНЯ СВ. ПАТРИКА взяли участь 100 000 осіб. Багато з них мали на лівій руці чорну пов'язку, на знак жалоби по вбитих англійськими вояками 13-ти цивільних ірляндців у Лондондеррі декілька тижнів тому. Посадник Ню Йорку Джон Ліндзі, кандидат на президента ЗСА, також мав чорну пов'язку, на знак солідарности з американцями ірляндського походження.

ТРИВАЮТЬ БЕЗУСПІШНІ ПЕРЕГОВОРИ між Транспортовою Компанією Ню Джерзі і професійною спілкою шоферів та інших працівників у тій компанії. Вони домагаються значного підвищення платні. Але представник компанії сказав, що навіть запропонована тепер страйкарям підвишка на 35 центів за годину коштуватиме тій компанії яких 5 мільйонів долярів річно, і призведе до підвищення переїзду в один бік з 35 центів до 45 центів.

ПРОКУРОР ВІЛЛЬЯМ ЛИНЧ НА СУДІ в Гаррісбурґу проти священика Берріґена, після допиту головного свідка Бойда Доґлеса, прийшов до висновку, що докази Доґлеса є цілком достовірні. Священика Берріґена й шістьох інших його спільників обвинувачено у змові викрасти дорадника президента Р. Ніксона Кіссінджера та в намірі зірвати систему огрівання федеральних будинків у Вашингтоні.

ТУРЕЦЬКИЙ ПРЕМ'ЄР НІҐАТ ЕРІМ ПРИЛЕТІВ в минулу суботу 18 березня до Ню Йорку. Його наради у цьому тижні з президентом Ніксоном і іншими керівними американськими особами будуть стосуватися однаково приявности американських військових кораблів в турецьких портах і ролі Туреччини в кірсько - грецькому конфлікті, як болючої для ЗСА проблеми експорту опіюму з Туреччини на Захід.

ІНДІЯ УЗАЛЕЖНИЛА відіслання до Пакистану — 100.000 пакистанських вояків, що їх Індія взяла в полон на території деперішнього Бангладешу в 2-тижневій минулорічній війні проти Пакистану від визнання Пакистаном державности Бангладешу. Водночас повідомлено, що Індія видасть Бангладешеві всіх тих полонених пакистанських військовиків, щодо яких є конкретні закиди воєнного злочинства. Їх судитимуть в Бангладеші за масові вбивства й інші злочини, доконані в кол. Східньому Пакистані проти бенгальців.

ПАКИСТАНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ЗУЛЬФІКАР АЛІ БУТТО ВЕРНУВСЯ до дому з своїх офіційних відвідин у Москві, де він старався направити до краю погіршені пакистансько - совєтські відносини: СССР підписав був договір приязни з Індією і дав їй велику політичну і матеріяльну допомогу у війні проти Пакистану, яка закінчилась відірванням Східнього Пакистану і створенням з нього самостійного Бангладешу. Рішено ніби відновити нормальні взаємини.

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДВИШКУ ПЕРЕДПЛАТИ

З уваги на сильно збільшені видатки видавництва, зокрема з уваги на збільшену ціну паперу та поштових оплат, Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу встановив такі зміни у передплатах на щоденник „Свободу", англомовний „Український Тижневик" та дитячий місячник „Веселка" від НЕ-ЧЛЕНІВ Українського Народного Союзу:

Передплата за щоденник „Свобода":

Річно — $24.00 (замість дотеперішніх $18.00)
Піврічно — $12.50 (замість дотеперішніх $ 9.50)
Тримісячно — $ 6.50 (замість дотеперішніх $ 5.00)

Передплата за англомовний „Український Тижневик"

Річно — $6.00 (замість дотеперішніх $4.00)

Передплата за дитячий місячник „Веселка":

Річно — $5.00 (замість дотеперішніх $4.00)

Передплата для ЧЛЕНІВ УНСоюзу залишається у незміненій висоті: 65¢ місячно за щоденник „Свобода", $2.50 річно за англомовний „Український Тижневик" та $4.00 за дитячий місячник „Веселка".

Ця підвишка передплат від НЕ-ЧЛЕНІВ УНСоюзу зобов'язуватиме від 1 квітня 1972. Підвишка НЕ відноситься до тих, хто вже вплатив річну передплату, або хто ще вплатить її до 1-го квітня 1972 року.

В Джерзі Сіті відбулося Свято Тараса Шевченка

Джерзі Сіті. — Минулої неділі, 19-го березня, тут у великій залі Народного Дому відбулося традиційне Свято Тараса Шевченка, програму якого в більшості виконали хор, солісти і доповідач з Брукліна. Започатковано Свято співом американського гимну та Шевченківського „Заповіту" у виконанні хору церкви св. Духа з Брукліна під диригентурою маестра Лева Рейнаровича та при фортепіяновому супроводі проф. Тараса Левицького. Відкрив свято коротким словом д-р Євген Котик, голова місцевого Відділу УККА, старанням якого це Свято відбулося. Святочну промову виголосив редактор Вячеслав Давиденко, пов'язуючи ідеї Шевченка із змаганнями українського народу до волі і незалежности аж до сьогоднішніх Оде-рижиних. Згаданий хор з Брукліна виконав цілий ряд пісень до слів Шевченка із виступами солістів маестра Л. Рейнаровича, Т. Шайди, Марії Стефанишин, Ст. Галаса та Ані Рейнарович-Борисенко. Учні місцевої Школи Українознавства: Оля Бойко, Роксоляна Лучечко, Надя Шевчук, Оленка Пенів, Ірця Шеремета, Ірця Цьолко, Тарас Юрій Сохан та Ліда Гаврилюк деклямували вірші Шевченка. На закінчення хор виконав частину з першої дії опери М. Аркаса „Катерина" і Свято закінчено співом українського національного гимну. Після Свята господарі гостили гостей, а д-р Є. Котик, дякуючи гостям за участь в програмі, звернув увагу, що власне ідеї Кобзаря єднають нас усіх в одну родину, без уваги на яких континентах чи в яких громадах живемо.

Лідери Британії і Франції конферували про Европейську Економічну Спільноту

Лондон. — Французький президент Жорж Помпіду прибув в минулу суботу 18 ц. м. до Лондону, де на летовищі привітав його брітійський прем'єр Едвард Гіт. Наради обох лідерів стосувалися виключно приступлення Британії і трьох інших держав — Норвегії, Данії і Ірляндії — до Европейської Економічної Спільноти чи пак Спільного Господарського Ринку. Погодившись у принципі в усіх точках, все ж дві справи залишено на вирішення всіх 10-ох теперішніх і потенціяльних членів ЕЕСпільноти: теперішніми членами ЕЕСпільноти є Франція, Західня Німеччина, Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембурґ. Невирішеними справами є місце осідку політичного секретаріяту поширеної ЕЕСпільноти: Помпіду хоче, щоб той Секретаріят знаходився у Парижі, Гіт стоїть на становищі, що він повинен перебувати в теперішньому центрі ЕЕСпільноти, у Брюсселі в Бельгії. Дискусійним ще залишилось питання про права й компетенції европейського парляменту у Страсбурзі: французький президент хоче зберегти за тим парляментом тільки дорадчий і далі репрезентативний характер, а брітійський прем'єр радий перетворити його в дійсний парлямент 10-ох членських держав у всіх політичних і економічних проблемах, спільних для всіх тих держав. Повне засідання міністрів 10-ох західноевропейських держав відбудеться в жовтні ц. р.

70-річчя Едварда Козака-Ека відзначено бенкетом з участю понад 500 осіб

Дітройт (М.П.). — У влаштованому тут в суботу 18 березня ц. р. у великій залі православної церкви св. Покрови ювілейному бенкеті на пошану Едварда Козака-Ека, видатного українського письменника-гумориста, маляра-графіка і карикатуриста, редактора журналу „Лис Микита", взяло участь понад 500 осіб, в тому числі представники суспільно-політичних і культурних організацій ЗСА і Канади із Ню Йорку, Філядельфії, Бофало, Чикаго, Вашингтону, Клівленду, Торонто, Монтреалю і Вінніпеґу. Ювілятові надіслано понад 250 привітань, в тому числі були привіти від Верховного Архиєпископа кардинала Йосифа Сліпого, від СКВУ та ін. Започатковано бенкет многоліттям для Ювілята, його дружини Марії — чисельного Козацького роду — дітей і внуків Едварда Козака. Товстмайстрами бенкету були письменники-гумористи Іван Керницький-Ікер та Микола Понеділок, останній із яких прочитав, як привітання Ювілятові від преси, редакційну статтю „Свободи" із суботи 18 березня ц.р. У мистецькій програмі виступали: Яків Гніздовський, який поділився із слухачами своїми спогадами про спільну працю із Ювілятом у Львові і про його постійну допомогу йому, як мистцеві; Любослав Гуцалюк, який говорив про Е. Козака, як свого вчителя, під проводом якого він робив перші кроки у малярстві; Йосип Гірняк, який у зворушливому слові підкреслив величезні заслуги Едварда Козака в літературі, в мистецтві і в суспільно-громадському житті; піяністка Юліяна Осінчук, яка, крім „Поеми" Косенка та „Балади" Шопена, виконала

(Закінчення на стор. 4-ій)

ВІДБУДЕТЬСЯ ПРОТЕСТАЦІЙНА РАДІОПРОГРАМА

Савт Орендж, Н. Дж. (А. Ч.). — „Студенти за Визволення України" при Seton Hall Prep уряджують протестаційну радіопрограму, яка відбудеться у вівторок, 21-го березня в годині 9:05 вечора на хвилі 89.5 FM (WSOU - South Orange, N.J.). У програмі виступлять проф. Іван Коляска, бувший канадійський комуніст, д-р Микола Чировський та інші. Цілий цей тиждень в кемпусі Сітон Гол університету призначений протестові — заплянувано роздачу около 5 000 летючок.

У Польщі відбулася комедія виборів з одною листою кандидатів

Варшава. — У неділю 19 березня ц. р. відбулися в Польщі вибори до сойму, в яких з уваги на гарну теплу погоду — взяло участь, за офіційною статистикою, 97 відсотків виборців. Проте вони могли щонайбільше скреслити з виборчої картки деякі призвища устійнені згори партійним проводом. Польський сойм складається з 460-ох послів, між якими 255 є комуністами, 117 з селянської партії, 39 „демократів" і 49 представників католицьких організацій але звичайно всі слухняно голосують за законопроєктами, що їх пред'являє комуністичний уряд. Теперішні вибори були радше маніфестацією льояльности супроти нового генерального секретаря компартії, Едварда Ґерека. Також його попередник Владислав Ґомулка, пішов до виборчої домівки „голосувати": від часу відсунення його від влади в грудні минулого року він рідко коли показувався на публічних місцях.

Шевченківські роковини відзначить УВАН у ЗСА науковою конференцією

Ню Йорк. — Українська Вільна Академія у ЗСА влаштовує в неділю 26 березня ц. р. урочисту наукову Конференцію для відзначення Шевченківських роковин. У Програмі конференції передбачені доповіді проф. Юрія Шевельова на тему „Від Куліша до Синявського" (з історії вивчення мови Шевченка), президента УВАН проф. Олександра Оглоблина на тему „Проблема українських зв'язків Шевченка" і читання Кулішевого „Слова над гробом Шевченка" у виконанні маестра Йосипа Гірняка. Під час конференції буде відбуватися виставка творів Шевченка та літератури про нього. Відбудеться конференція в приміщенні УВАН при 206 Вест 100-а вул. Початок о год. 4-ій по пол.

ПОНАД 1000 ОСІБ ДЕМОНСТРУВАЛИ В ОБОРОНІ НЕСКОРЕНИХ В ЧИКАҐО

Чикаго (УПС) — Демонстрація в обороні Нескорених, запляновані і переведена в життя Осередком Товариства Української Студіюючої Молоді ім. Миколи Міхновського, (ТУСМ) в Чикаґо при підтримці української громади і українських церков, відбулася в суботу, 18-го березня ц. р. із участю понад 1000 осіб.

У п'ятницю, 17-го березня, 16 українських студентів, членів ТУСМ, прикували себе до входових усіх дверей будинку, де виходить провідна газета „Чикаґо Трібюн", щоб у цей спосіб запротестувати проти ігнорування цим часописом заплянованої демонстрації. Поліція була змушена відковувати усіх поодиноко і усіх заарештувала. В суботу, після зложення кавції та призначення судової розправи, на 27 і 29-го березня ц. р. звільнено 16 студентів ТУСМ, в тому і дві дівчини.

Демонстрація в суботу відбулася спокійно. Учасниками були в більшості українська молодь і студенти. Демонстрацію відкрила Прися Савка, місто-голова Осередку ТУСМ в Чикаґо. Під час демонстрації промовляли: о. Бутринський від Української Католицької Церкви, о. Каліско від Української Православної Церкви та члени ТУСМ Богдан Футала, голова Крайової Управи ТУСМ по-українській, Олег Сацюк по-англійськи та голова Осередку ТУСМ в Чикаґо, Олесь Черінь.

Демонстрація відбулася під гаслом слів Валентина Мороза: „Буде суд, і знову все почнеться спочатку: нові протести й підписи, новий матеріял для преси і радіо всього світу..."

Протестаційна моторкада в Ню Йорку

Ню Йорк, Н.И. (УККА). — В суботу, 18-го березня, тут відбулася протестаційна моторкада на знак протесту проти арештувань та репресій діячів культури в Україні. В моторкаді, яку зорганізували Відділи УККА з Ню Йорку, Нюарку-Ірвінгтону, Асторії, Пассейку, Елізабету та Джерзі Сіті, взяло участь понад 60 автомобілів. Тисячі нюйоркчан та туристів приглядалися цій оригінальній моторкаді, прохаючи летючок чи беручи знімки своїми власними фотографічними апаратами.

Моторкада, що виїхала із збірного пункту на 36-ій вулиці між Першою та Другою евенями, об'їхала два рази цілий центер Ню Йорку, включаючи такі головні артерії міста, як Перша евеня, 79-та вулиця, П'ята евеня та 42-га вулиця. Цілу імпрезу координував д-р Володимир Душник, як представник УККА, а д-р Володимир Савчак, представник Об'єднаного Комітету Українських Організацій Ню Йорку, був „маршалом" протестаційної моторкади. Всі авта були прибрані українськими та американськими прапорами та везли величезні транспаренти з засудами московського поневолювання України та з закликами до американського народу підтримати змагання українського народу за національну незалежність та права людини. Одно авто, ведене п. Гідасем з Ню Йорку, мало голосник, через який промовляли п-і Марія Душник, заступниця головного предсідника Українського Народного Союзу, студент Ігор Раковський, представник СУСТА, та п-а Таня Басняк з Нюарку, член місцевої студентської громади та ТУСМ. Їх заклики були дуже ефектовні, бо були короткі та добре спрецизовані. Поодинокі групи, що брали участь в моторкаді, приїхали під проводом таких провідників як мґр Я. Рак, д-р Степан Ворох та д-р П. Бих (Нюарк-Ірвінгтон), М. Пінковський (Елізабет), Володимир Білик (Джерзі Сіті), Я. Косановський (Ню Йорк) та Ю. Юрків, представник українських американських ветеранів з Асторії.

Протестаційна моторкада, що тривала дві і пів годин, відбулася спокійно та без жадних інцидентів, за винятком одного випадку. При кінці демонстрації поліція арештувала Остапа Венгерчука з Вудсайду за порушення правил вуличного руху: їзда на червоне світло, з чого виникнув допит поліцією та забрання власника авта до поліційної станиці. По кількох годинах його випущено з тим, що справа мала опинитися в суді. В справі цій інтервеніювали адв. Юрій Волинець, д-р В. Душник від УККА та д-р В. Савчак і Я. Косановський від Об'єднаного Комітету. Всі учасники протестаційної моторкади одержали були точні інструкції в українській і англійській мовах, які, між іншими, підкреслювали, що треба вважати на всі політичні та рухові приписи.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Похвальна праця

Від кількох років завівся вже звичай притягати дітей і молодь, як виконавців бодай частини програми різних концертів - академій, присвячених роковинам історичних і культурних подій. Це було дуже добра ідея, у практиці виявилась вона надзвичайно успішною і треба її продовжувати. Очевидно, не всі вокальні чи-музичні точки програми, виконувані малими дітьми чи й середньошкільниками, стоять на високому рівні, бо й не про мистецький рівень здебільша йдеться організаторам, а про защеплення в пам'яті і душах тих дітей сантименту до події, що її звеличується, та про пов'язання тих малят і молодих осіб зі старшою генерацією української громади. Батьки, вчителі чи спеціяльно в таких випадках затруднені одиниці, які вчать молодих „артистів", мають велику моральну сатисфакцію, бачачи гарні висліди своєї праці, яка завжди вимагає багато труду й терпеливости.

Це особливо стосується тих уже наших професіоналів, які левину частину свого часу і здоров'я присвячують навчанню дітей і молоді музики, балету, малярства, мистецького слова. Ми вже були свідками цілочечірніх балетних імпрез у виконанні дітей і молоді, цілочечірніх рецитаційних концертів, присвячених нашим клясикам, у виконанні юнаків і дівчат. За кожним таким разом треба подивляти в першу чергу вчителів і вчительок, які з дітей і школярів, що з ними треба було починати від ставлення перших кроків балету, рецитування перших рядків вірша чи грання перших тактів, — як вони, ці подивугідні вчителі формували справжні мистецькі таланти. Деяких із цих піонерів нема вже в живих, як ось професора Володимира Цісика, який виявляв просто чародійний хист у творенні струнної оркестри з малолітніх скрипальок і скрипалів.

Вчителі музики, балету, мистецтва, мистецького слова не тільки защеплюють своїм учням і ученицям частину свого знання. Вони підносять рівень культури дітей і молоді, вони розбуджують гін до кращого, що дрімає в усіх молодих душах. Виводячи їх перед широку публіку — вони підсичують їх амбіцію. Не треба вбачати в усіх цих малятах і недолітках геніїв, бо й надмірні похвали можуть погано вплинути на формування їх психіки. Але гідна похвали робота навчати їх і робити співучасниками програм.

Справедливість і демагогія

Коли в минулотижневих правиборах на Флориді сенатор Едмонд Москі вийшов щойно на четвертому місці далеко позаду своїх партійних суперників Джорджа Воллеса, Гюберта Гомфрі і Генрі Джексона, то можна зрозуміти його огірчення, бо ті висліди флоридського голосування заперечили дотеперішню опінію про нього, як „першуна" між демократичними кандидатами на президента ЗСА. Але власне тільки під кутом того його огірчення треба дивитися на його заввагу, що у флоридських правиборах виграла „демагогія" і що атмосфера в цілій країні затруєна „демагогією". Він аж ніяк не має рації, бо коли на Флориді 74 відс. голосів заявились проти примусового „автобусування" шкільних дітей, 79 відс. за „рівну освіту" для всіх без уваги на расу, стать і віру, а 79 відс. за привернення молитви у народних школах, то це був здоровий і конструктивний відрух.

І коли в четвер 16 ц. м. президент Ніксон заповів передачу Конгресові на схвалення законопроєкт про припинення нових судових наказів на примусове „автобусування" шкільних дітей задля расової „рівноваги" у школах, то він не зробив цього ані з свого буцімто протимуринського становища, ані з мотивів виборчої тактики, щоб використати для своєї кандидатури „антиавтобусові" настрої в країні. Президент мусить рахуватися з настроями в суспільстві, дармащо не може потурати виразній демагогії, яка бере на увагу державну рацію. Такою демагогією, що не знала меж, орудували, наприклад проти В'єтнамської війни, звалюючи всю вину за неї на Американський Уряд, а не на Москву й Пекін.

Сполучивши своє вже раніше становище проти примусового „автобусування" шкільних дітей із теперішньою рекомендацією, щоб усі школи, білі й чорні, стояли на однаковому високому рівні навчання, Президент виявив єдиноправильний, справедливий підхід. Деякі муринські лідери вважають, що вимагати права для батьків, білих як і чорних, щоб вони свобідно вибирали школу для своєї дитини, це — „расизм". Але власне такий підхід є демагогією. Справа зловживання шкільними автобусами стала запальною, бо в ній сплелися проблеми освіти, громадянських прав, раси і здорового глузду. Власне в таких замотаних ситуаціях треба розмежовувати демагогію від справедливости. Своєю промовою з минулого четверга президент Ніксон потвердив, що він ступає „золотою серединою", яка є стежкою справедливости.

ЙДЕ ПРО МАЙБУТНЄ НАШОЇ ЦЕРКВИ І НАШОГО НАРОДУ

СЛОВО БЛАЖЕННІШОГО КИР ЙОСИФА УН 17 ЛЮТОГО 1972 Р. У ХРАМІ ЖИРОВИЦЬКОЇ МАТЕРІ БОЖОЇ І СВЯТИХ МУЧЕНИКІВ СЕРГІЯ І ВАКХА

(1)

Ваша Еміненціє, Високопреосвященні Владики, Високопреподобні Отці Архимандрити з Готтаферрати і Протоархимандрите, Всесвітліші і Преподобні Отці, Монахи і Монахині, Вельмишановні Панове, Дорогі Браття і Сестри, приявні і ці численні, що бажали й не могли прибути з України і зі всіх-усюдів українського поселення, та духом беруть участь з нами у цьому святі.

Після благодарственної Служби Божої в часі цього величавого свята належиться і мені сказати моє скромне слово подяки. Велич цього свята не лежить у багатомовстві, але у щирій молитві, яку ми нині заносили в цьому храмі, де, як бачите, вже чотириста літ спочивають наші славні предки і де впродовж століть возносилася благодарственна і вимолююча молитва, відгомін якої лунає і по нинішній день в цих святих мурах та з яким зливається і наш мизвучний, з глибини серця пливучий молитовний спів. Скільки вийшло звідси священиків і єпископів, скільки побожних душ шукало тут потіхи в часі переслідувань нашої страдальної Церкви! І коли ми возносили Господеві цю благодарственну Службу, то вдячні ми передусім Пресвятій Богородиці, її об'явленій тут Жировицькій чудотворній іконі разом і свв. мучениками Сергієм і Вакхом, опікунами нашого мучеництва.

Ми вдячні Пресвятій Богородиці, що могли відзискати цей храм і забудовання Митрополичого двору, і тепер перед нею зложити наші мольби, щоб Вона занесла їх перед Господній Престіл. Водночас вона є цим милим подихом рідної землі, бо не можемо нині на Україні складати нашого благодарення. Вона й тут покриває своїм омофором всюди і завжди наш український нарід і, як я вже не раз говорив ось тут на проповідях, бажає у відзисканому храмі бути між нами та вислухувати наших молінь.

А з тим належиться велика дяка покійним батькам за опіку, вчителям духовним і світським, а зокрема Сл. Б. Митрополитові Андреєві і його братові Климентієві.

Коли мова про освободження, то незабутнім останеться батьківське серце Папи Иоана, помічників і посередника ред. Казінса, наших Владик, священиків і мирян за всі старання і молитви.

Та в першу чергу хотів би я зложити сердечну подяку Святішому Отцеві Папі Павлові VI за участь в освободженні і пізніше за удержання і проголошення кардиналом і відручні письма, а тепер за останнє з нагоди 80-ліття. А Вам, Еміненціє, Йоан Кард. Віллебрандс, за супровід з Москви до Риму — велике спасибі!

Нинішня річниця сама собою насуває деякі думки, передусім після красномовних проповідей Високопреосвященних Владик, та й Ви самі, дорогі учасники, що принесли стільки жертв, щоб взяти участь у цьому святі, мимохіть цікаві, мабуть, знати, що думає нині сам про себе оцей старий 80-літній дідуган після проведеного, будь-що-будь, так довгого свого віку. Найперше, si parva magnis comparare liceat, пригадуються слова Сл. Б. Папи Йоана XXIII, сказані до мене після мого освободження: „О, якщо б я не мав 80 літ!" (то, очевидно, я міг би ще багато зробити). А знову всім вам відомо, що 94-літній канцлер Аденауер в розмові з президентом — генералом де Голлем тужливо зідхнув: „Якщо б я мав тепер 80 літ!" — скільки ще міг би діяти. Ось такі перші рефлексії.

Та коли я маю таки розпочинати своє слово, то мушу сказати, що воно буде дещо прозаїчне, не навіяне таким високим полетом, як моїх світлих передбесідників. Моє ціле життя було і є тісно зв'язане, і за те слава Богу, з долею й недолею нашого народу.

Коли я хотів би його коротко схарактеризувати, то мусів би поділити його на три, менш-більш, періоди або етапи. Двадцять п'ять літ, може і більше, не вчисляючи дитинства, я був студентом, других двадцять п'ять літ — професором і ректором, двадцять п'ять літ — в тюрмі, та й тут кілька літ на так званій волі, бо яка єпископові воля, коли його Церква в неволі?!

Коли глянути на перші молодечі літа, то вони були, як і загально ціле життя, важкі: праця і праця, школа і школа. Я не мав ніколи жадної приємности. Як так можливо? А все ж так було! Може найбільший відпочинок був тоді, коли спинався по горах Карпатах або Альпах як турист або відбував наукові подорожі, які, очевидно, не були такі вигідні як тепер, але дуже утяжливі й мучачі.

Ходив до школи не для забави чи відпочинку, але для науки, і вже від перших літ радо і пильно вчився. Старший брат Роман був моїм першим учителем, а український Буквар — першою книжкою, а пізніше і німецький. Хоч, слава Богу, мої Батьки і родина були заможні, якось так завжди складалось, що я мусів бідувати, а навіть голодувати. Спочатку недуги, і то вже від самого дитинства, опісля гімназія із всіми тернопільськими станціями. В часі студій в Інсбруці вибухла війна і почав панувати голод, треба було робити іспити, докторські ригорози і не раз мліти з голоду. В часі ректорства деколи не було часу і пообідати, а як в тюрмі, то відомо, — а на старість треба зберігати дісту. От таке життя! Скажете, яка це прикрість! Ні, навпаки, це більша Божа благодать провадити життя в умертвленнях і недостатках, ніж у розкошах і вигодах.

Микола Вайда
кол. командант К. Січі в Севлющі

СЛАВА І ТРАГЕДІЯ КАРПАТСЬКИХ СІЧОВИКІВ

(В пам'ять замученого мадярами брата)

33 роки минає від днів слави і трагедії Карпатської України — Карпатського Березня в Хусті 1939 року, коли світ уперше почув, що на сході тодішньої Чехо-Словаччини під Карпатами, там, де Пряшів, Ужгород, Мукачів і Хуст, живуть українці, — частина українського народу, який голоситься до єдности з Україною, хоче спільно жити з Києвом і Львовом в одній самостійній Українській Державі.

Уже по першій світовій війні 1918 року, після визволення з-під довголітнього панування мадяр, наші батьки, закарпатські русини-українці, шукали зв'язків і об'єднання з Українською Народною Республікою. Але інакші були пляни „власть-імущих", тих, які ділили Европу, і колишня Угорська Русь під назвою Підкарпатська Русь з найширшими автономними правами прилучилася до новоутвореної Чехословацької республіки президента Т. Масарика. Цей великий демократ зрозумів положення Підкарпатської Руси і прийняв її в склад ЧСР, аж до утворення самостійної України. Це виразно подано в чеській документальній книзі „Злато́роп" про утворення ЧСР. Масарик підтримував українське національне освідомлення Підкарпатської Руси, але інакша була чеська політика, головно міністра, а опісля другого президента ЧСР Е. Бенеша. Чеська політика ширила у нас русофільство, русинізм і чехізацію проти українського національного освідомлення, а міністер Бенеш сказав, що Підкарпатська Русь на тисячу років прилучена до ЧСР.

Вороги були сильні чисельно і матеріяльно, а ми, хоч чисельно малі, духом і правдою сильні. Творили народний рух, який, зокрема в рядах молодого вчительства, через їх славні конгреси поступав уперед. Нам помагали брати з Галичини і з-над Дніпра, які по втраті УНР опинились між нами, та зв'язки зі Львовом і Києвом. Це була життєдайна сила!

Прийшли переломові роки 1937-1938, коли народовецький рух став українським рухом. Першій генерації прийшли на поміч молодші і наймолодші з середніх шкіл, Пласту, між якими були мій покійний брат Василь і тисячі таких, як він. Коли в Ужгороді творилась Організація Народної Оборони Карпатська Січ, вони забули все і рвалися в її ряди, щоб стати в обороні Карпатської України, якій загрожувала мадярська окупація.

33 роки тому, 14 березня 1939 р. регулярна мадярська армія напала на Карпатську Україну. Відбивши перший збройний спротив карпатських січовиків під Севлюшем, вона прямувала через Севлюш до Великої Копані і на Хуст, де був уряд Карпатської України на чолі з о. А. Волошиним, який проголосив мобілізацію Карпатської Січі. Радіо з Будапешту день і ніч підбурювало мадяр, мадярських терористів до наступу та до безпощадного нищення карпатських січовиків. „Мотуз Волошинові!" — кричали в Будапешті.

У Севлюші після наради з проф. Я. Голотою, поручниками Чучкою та І. К. вирішено на Велико - Копанській залізничній стації зробити рішучий збройний протинаступ. Туди скеровано всі наші сили. Окремою групою під командою проф. Я. Голоти, після відозви директора учительської семінарії о. В. Лара, туди рушили семінаристи.

Вулиця з Севлюша до Великої Копані і далі до Хусту заповнилась втікачами. Групами, зі співом на устах маршували дівчата - семінаристки. З білим простиралом на плечах поспішає дружина голови „Просвіти" Галмая, за нею йде хворий Тимканич, брат покійного вчителя Тимканича та Марусі Тимканич. Старенький учитель Тивадар уже не може йти і молиться край дороги...

У Великій Копані перед поштою пластун трубів то жалібно, то до походу. Це — збірка на фронт. Група рушає. Ззаду підбігають діти. Селянка Шеверяня відтягає свого сина: „Андрію, ти ще малий!" Хлопчина виривається. Це той Андрійко, що, звертаючись до групи чеських жандармів, кричав: „Слава Україні!" Інша селянка виносить у тайстрі хліб і солонину для сина, що маршує між першими. Це одна із тих тайстр, з якими о. Іван Бігун водив пластунів по лісах. Слава тобі, Велика Копаньо, о. А Волошин молиться за тебе!

Чеське військо стояло на Копанській стації. На слово, що зброя не буде вжита проти них, склали її край дороги. Карпатські січовики приготувались до бою за залізничним насипом обабіч стації і в напрям до Тисового моста і Королеви над Тисою. Інші подалися поїздом до Королеви над Тисою.

Мадярське військо пробилося через Копаню і прямує до Хусту. Карпатські січовики озброєні рушницями, кулеметами і гранатами, відбили наступ, але мусіли самі, маскуючись, відступати, бо низьким летом надлетів літак і почав їх обстрілювати з кулемета.

Коли вдруге відбито наступ, ми побачили те, від чого застигла кров у жилах: поранених січовиків мадяри на місці попробивали багнетами. А в рові, прикритому соломою і галуззям, побачили ми січовиків з виколеними очима, обтятими вухами й носами. Це була католицька держава. Ми пригадали, що тиждень тому кардинал Міндсенті святив зложену на травнику зброю і закликав мадярських вояків іти на вершок Карпат, щоб „пода-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Володимир Мацьків

КІЛЬКА ДУМОК ПРО „ВЕСЕЛКУ"

У нас на рідних землях так бувало, що по зливному дощі, бурі та громовиці появлялась на небозводі різнокольорова веселка. Ця веселка вливала в душі людей своєрідну радість, що прикра, а то й небезпечна хвилина вже проминула. Ця веселка вливала теж надію в душі людей, що після важких хвилин приходять кращі, відрадніші, а нерідко навіть веселі. На веселку всі люди дивилися з певним емоційним наставленням, бо вона давала запоруку кращих хвилин чи днів.

Такі думки з'явились у мене, коли в бібліотеці „Молодої Просвіти" переглядав я гарно оправлені кільканадцять річників дитячого журналу „Веселка", що стояли на полицях, вижидаючи читачів. Редагує його колегія з ОПЛДМ, а видає Український Народний Союз.

Назва журналу пов'язана з назвою атмосферичного явища, бо одне і друге діє, чи повинно діяти подібно.

Який різнорідний і цікавий зміст цього журналу, призначеного для читачів у віці від 5 до 14 літ! Скільки там цікавих віршиків та більших поетичних творів, скільки байок, казок, оповідань з життя дітей, тварин, пташок, скільки історичних розповідей та життєписів наших заслужених людей, скільки пісень, навіть з нотами, п'єс з дитячого життя та історичних подій, навіть опер, скільки рисункових пригод та історій, скільки загадок, шарад, хрестиківок та подібних розвагових речей! Є там теж листи від дітей - читачів.

Насувається думка, скільки то праці та мистецького хисту вложено в ці томи! Все це написано прегарною мовою, без друкарських помилок, добре і гарно розміщено. Все це зілюстроване кольоровими ілюстраціями, що їх виконали наші найвизначніші мистці - малярі. Тому маємо повне право бути гордими, що маємо такий гарний журнал для наших дітей, які силою злої долі не можуть жити й виховуватися під сонцем рідної батьківщини, як мільйони дітей інших державних народів.

Коли я роздумував про ці справи, мені пригадалось, що недавно читав я в якомусь звіті, що „Веселка" видається в накладі лише 4.000 примірників. Ця пригадка защеміла мені коло серця. Виходить, що заледве кожна десята українська дитина її читає. І зараз постало питання: Чому воно так? Чейже річна передплата становить тільки чотири доляри, а окреме число, що появляється раз на місяць, коштує тільки 40 центів, менше, як коробка цигарок або чарка горілки.

І стає дивно, на отруту наші люди завжди мають гроші, а на те, щоб їх власні діти, їх щастя і радість, насліднки та продовжувачі їх родів мали змогу культурно розважитись, краще пізнати рідну мову, рідну культуру та тісніше зв'язатися з рідним народом, грошей бракує. Це прикра, дуже прикра справа. А ми дивуємось, чому наша молодь вживає чужої мови, цураючись своєї рідної, чому стільки мішаних подруж, чому наші церкви порожніють, чому наші організації завмирають, чому з нами так мало числяться інші?

Тиск чужого оточення, чужої школи, брак належної опіки дітей у передшкільному й шкільному віці саме тоді, коли починає формуватись особовість людини, бож батьки звичайно при праці — це ті чинники, яким немає чим протидіяти. Українознавчих шкіл немає в кожній місцевості, а навіть, коли діти ходять до одної з них в суботу, то впливу цієї школи не вистачає, щоб протидіяти небажаним чужим тискам. Тому конче треба допомогти дитині краще пізнати свій рідний пень, своє походження, свої власні стежки, якими нам слід іти в життя.

Треба, щоб, за прикладом батьків, дитина читала своє рідне слово, подане в мистецькій формі. Треба, щоб кожна дитина від наймолодших літ вживалася в рідну атмосферу, в рідну духовість, показану та подану в найкращій формі і так доступно, як її вік, зацікавлення і розвиток дозволяють.

І це все якраз дає „Веселка". Її опрацьовують досвідчені письменники й педагоги, які стараються вкласти в неї не тільки свій досвід і своє знання, але й своє серце. А УНСоюз не жаліє на неї своїх фондів.

Конечно треба, щоб „Веселка" появлялася принаймні накладом 15-20 тисяч.

„ГЕМІНҐВЕЙ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ"

У рамках симпозіюму порівняльної літератури, що його зорганізував Тексаський університет у Лабоку, д-р Яр Славутич, професор Альбертського університету, зробив у січні ц. р. доповідь на тему „Гемінґвей в українській літературі". У доповіді обговорено переклади творів Гемінґвея на українську мову, оцінку його творчости українськими критиками та вірші, присвячені американському поетові. Організатором симпозіюму був д-р В. Жила, голова комітету порівняльної літератури і професор Тексаського університету. У симпозіюмі взяли участь літературознавці з Европи, Канади та Америки.

Вадим Пепа

ТАЄМНИЦЯ МОРСЬКОГО ПОХОДУ

(4)

Для орієнтування на незвіданих просторах судна мали ті чи ті навігаційні прилади, і водночас досвідчені провідники орієнтувалися за сонцем, зорями, напрямом вітру. Уміли правити козаки й захопленими турецькими галерами. Зустрівши на зворотному шляху від Анатолії нездоланну турецьку фльоту, що заступала прохід до Дніпра, повертали до гирла Дунаю або в Озівське море через Керченську протоку. Лиманами та річками перетягуючи, де треба, човни волоком, добиралися на Січ.

Випадало їм плавати й Каспійським морем. А подаючи допомогу Франції у війні проти еспанських завойовників, запорожці під проводом Івана Сірка пройшли Балтійським і Північним морем на кораблях типу „Флейта" з Гданська до Кале, хитрим маневром захопили еспанські патрульні кораблі й нічним штурмом опанували неприступну від суходолу фортецю Дюнкерк.

Нічого немає дивного й у тому, що на крутому сицилійському березі в одній із каплиць досі видно кам'яну плиту з написом: „Русини, які були довгий час невільниками турків, за порадою і під проводом Марка Сакмосвського, затіяли дуже проворно і вміло втечу... А коли знов стали вільними і причалили до Палермо 7 грудня 1626 року, завісили на схилі скелі турецький корабель як пам'ятник своєї перемоги і відданости Святій Діві..."

Врешті-решт можна послатися й на давню народну пісню:

Буде тобі, козаченьку,
Аж три доріженьки вкупі:
Їдна в Рим, друга в Крим,
А третя в Запорожжє...

Строфу взято не з якоїсь унікальної збірки, а із загальнодоступної книги „Українські народні пісні", виданої 1967 р. в Києві. Тут доречно сказати про те, що наші фолкльористи досі вдаються до сумнівної методології при публікації українських історичних дум і пісень. Вони подаються в записах з слів кобзарів XVIII, XIX та початку XX століть, тобто із значно пізнішими змістового характеру й мовними нашаруваннями. Якщо в думі про Самійла Кішку, опублікованій 1969 р., говориться, що ґалера „гарматами арештована"[4], то це вказує лише на те, що співець, від якого записано думу, не знав, як правильно вимовити незнайоме йому слово. Закономірно, один з найсумлінніших дослідників української народної творчости П. Житецький без вагань ужив тут грамотну форму — „гарматами обриштована"[5]. А коли в тексті тієї ж думи друкується речення „ні много люду царського має"[6], то це вже не тільки неграмотно, а й безглуздо з огляду на історичну вірогідність, бо в українських народних творах кінця XVI — початку XVII ст.ст. нічим царистським не пахло.

Подібні недоречності не тільки утруднюють читання і заважають правильно сприймати мистецький народний твір, а нерідко й убивають поезію, роблять гарну думу чи пісню убогою, а то й недолугою. На жаль, ми покищо не можемо похвалитися укладеними на сучасному науковому рівні повними збірками українських історичних пісень та дум, де б давнім поезіям на основі досконалих знань української історії та нашої мови в її безперервному розвитку повернуто первісну суть. Багато що стало б яснішим і зрозумілішим у нашій героїчній минувшині...

„Серед незліченної кількости прикладів винахідливости у веденні війни й обороні від атак ворога я не знаходжу більш чудових, більш гідних подиву і захоплення, ніж ті, про які обіцяю вам розповісти". Такий дитирамб на адресу тих, що „заселяють країну, найродючішу в цілому світі", виголосив у „Листі до друга", опублікованому 1620 р., французький посол у Стамбулі барон де Сезі. А далі конкретизував свою думку: „Ці люди впевнено почувають себе на суходолі і на воді, скрізь уміють дати собі раду і взяти гору в усіх стихіях".

Юна козацька республіка не так дипломатично, як потужною оружною рукою утверджує свій авторитет самодостатньої сили, великою кров'ю і десятками тисяч молодих життів виборює своє визнання, у тяжкій нерівній боротьбі з переважаючим ворогом здобуває своє право на волю і незалежність.

„Після серйозних роздумів про їхній нинішній стан, про їхню політику й звичаї я не маю сумніву в тому, що з часом вони створять могутню республіку, тому що, на мій погляд, навіть уславлені спартанці, не кажучи вже про сицилійців, картагінян, і навіть римляни не починали так знаменито і вдало", — міркував нащадок іменитого римського роду П'єтро делля Валле.

Уникаючи пильних очей султанських вивідувачів, англійський посол у Туреччині Томас Ро на потаємній раді з константинопольським патріярхом Лукарісом, голляндським послом К. Гаґою і трансильванським правителем Г. Бетленом з'ясовує, „чи народ запорожців, доведений до крайнього відчаю, серед теперішніх рухів (малося на увазі національно-визвольні війни поневолених европейських народів проти чужинського гніту. — В. П.), при постійному переслідуванні, може визволитися з-під влади й панування поляків, визнати протекцію сусідів, увійти в стан і форму республіки і повними правами й іншими урядами керуватися і управлятися"[7].

Отже, безпосередня з'ява потужної козацької фльоти на рейді славнозвісного Риму повинна була справити надзвичайне враження на Західню Европу, змусити її в подальших політичних розрахунках зважати на незалежну силу Запорізької Січі. Закономірно Іван Сулима, як висловилась наш відомий історик О. Єфименко, „тішився" пишними почестями на прийняті в палаці папи Римського.

Наша уява може домалювати картину звитяжного морського походу.

Одного дня дозорцям з італійського берега відкрилося дивне видовище. На овиді з'явилась турецька ґалера з трьома рядами весел від кожного борту в супроводі не знаних тут досі низьких довгих човнів. На щоглах, навіть там, де мав хизуватися мусульманський півмісяць, маяли золочені християнські хоругви з білим орлом на малиновому полі.

По тривалому часі спершу підозрілих, а згодом цілком дружніх переговорів незвичайна фльотилія рушила в супроводі доброзичливих господарів до захисної бухти. Довколишній люд висипав на берег, щоб, перехрестившись на пришельців, які незбагненним дивом видобулися з синього моря.

Ширилася вістка про козаків. Найсміливіших на землі воїнів, що не бояться ні смерти, ні найболючіших тортур, що брали приступом не одну турецьку фортецю, єдині в світі зневажали гординю самого султана, примусивши царя царів тремтіти з переляку в обложеній столиці.

---

[4] „Думи", „Радянський письменник" К. 1969, стор. 78.

[5] П. Житецький, Старинная запись народных малорусских дум с обзором вариантов к ним. „Киевская старина", 1893, февраль, стор. 226—227.

[6] „Думи", „Радянський письменник", К., 1969, стор. 88.

[7] З реляції шведського посла П. Страсбурга до короля Густава Адольфа (1627). — І. Крип'якевич. Козаччина в політичних комбінаціях 1620-1630 рр. — Записки Наукового Товариства ім. Т. Г. Шевченка (далі — ЗНТШ), т. — CXVIII, Львів, 1914, стор. 76.

(Далі буде).

Леся Лисак

ДОРОГА ДОДОМУ

Маестрові Е. Козакові — присвята

Десь посередині літа кожного року Орися відбуває свою, — як вона жартома називає, — „подорож до Мекки". Це означає, що вона відвідує Гантер, коли там відбувається щорічна виставка картин маестра Едварда Козака. „Осідлавши" свого, вже трохи притоптаного Форда, Орися не лякається простору, проїжджаючи в один бік понад 400 миль. Коли б ви її запитали, чому вона це робить, Орися глянула б на вас із здивуванням: „Те ж мені питання! А чим же я житиму до наступних вакацій, якщо не побачу Екової України? Вірніше — нашої України, яка відживає для нас постійно на картинах Ека?"

Після такої ляпідарної відповіді співрозмовцеві все стає ясне. Він може хіба тільки дивуватися, як у двох реченнях хтось наважується замкнути таку багатющу і многогранну творчість великого мистця. Але це трапляється тільки тим, які ще добре не знають Орисі. Вони ставлять тоді їй друге питання: „Ви, мабуть, добре визнаєтесь на образотворчому мистецтві?" У відповідь почують невимушений, найщиріший сміх: „Уявіть собі, що ні! Але, щоб вичути красу, велич і неповторність — не треба бути спецом. Треба мати тільки очі і душу. А ці дві речі, Богу дякувати, я маю".

Орися зупиняє свого „Форда" на подвір'ї, коло пансіону „Ксеня".

Обгортає пестливим поглядом високе, жовте зілля, що цвіте перед вікнами. „Здорові були" всміхається до квітів. — Ви зовсім такі самі, як були в нас, вдома. Сільські дівчата звали вас „грицуньо". Цікаво, яка у вас справжня, ботанічна назва?"

Це передобідня пора, вакаційні гості, а може й сам маестро Еко, мабуть вибралися на гриби. У просторому приміщенні — спокій, тиша. На Орисиному обличчі розцвітає благовіння: саме такої тиші вона і прагнула! Вона знає, що при зустрічі з людьми вона скоро бентежиться. А крім цього вона зворушується на вид чуда, яке зветься творчістю Едварда Козака. Тут кожна картина сама собою являється частиною нашої Батьківщини, А їх так багато і всі вони такі унікальні і неповторні формою і змістом, що Орися розгублюється перед ними...

— Боже Ти мій — хвилюється дівчина, — чи я колинебудь навчуся зосереджувати увагу на найбільш важливому?.. Ось тут картина з незрівняної, одному Екові притаманної, стрілецької тематики: вулиця Львова... Січовий Стрілець... Листопадова Ніч... Це було б щось вимріяне для батька (батько не може сам на стіні з'являється пишна красуня — українська Весна, вся в пелюстках яблуневого цвіту. А за нею легіні з полонин, мчаться у шаленому Аркані! А там наджіжджають з широкого степу на буйногривих конях — козаки... Немов зникає виставка картин і появляється розпостерта, велитенська книга під назвою „Україна". Перегортаються листок за листком, сторінка за сторінкою, на яких списана рукою мистця живописна Історія рідної землі і нашого народу. Незабутні краєвиди рідних місць, рідні люди, їх побут, звичаї, традиції і все кипуче українське життя, з його багатством, гордощами і славним минулим, з його смутком, болем і журбою, з його тихою сльозинкою та буйним, нескореним, життєрадісним сміхом. Кожна сторінка книги — веселка кольорів, таких багатих і різноманітних, як українська Земля! Раптом чує за плечима голос:

— Що за несподіванка! Пані Орися! Якби ми були знали, що ви тут будете, були б вибралися разом!

Справді несподіванка: за нею стоять знайомі з того самого міста, в якому і вона живе. Третє, тут народжене, як то кажуть покоління, але сюди приїхати — він старенький і немічний). Це прекрасна річ, і батько був би нею захоплений. Та поруч — інша картина, що представляє українську ніч, романтичну дорогу, при якій ростуть головаті верби, якась остання фірчина вертається до села... І віє від цієї картини таким незбагненим чаром, що Орися, задивившися в неї, забуває про весь світ...

Коли відкриває примкнені від зворушення повіки, бачить уже сільську світлицю, в якій веселі кумове частують молодиць чаркою і розповідають запишеним кумам щось дуже забавне, бо й самій Орисі раптом вчувається дзвінкий, розкотистий сміх! Чи це не вона сміється, розворушена капітальним гумором неперевершеного Ека?

Ще сміх добре не втих, як вперто і героїчно зберігає своє українство.

— Ми приїхали купити картину пана Ека, — говорять. Дуже тішимося, що вас тут застали. Може ви нам поможете вибрати одну, найкращу з них?

Що їм відповісти? Признатися, що їй самій, яка приїжджає сюди щороку „по одну картину Ека", — просто неможливо вибрати тільки одну?.. Та знайомі вже гомонять далі:

— Ми оглядаємо їх уже другий день і ніяк не можемо рішитися. Моїй доньці подобається ось та картина, — показують на дівчину — прялю. А дружині оця, — і вказують на роз'яснену місяцем дорогу, а там далі дві постатті, закутані в казку місячної ночі. — Ну, що ви нам порадите?

Замість відповіді, Орися тихенько підспівує:

„Ой, місяцю, місяченьку,
Не світи нікому,
Тільки мому миленькому,
Як іде додому"...

Хвилина тиші, а відтак:
— Пані Орисю, ми вам дуже вдячні! Ви нам так допомогли!

— Але ж я вам нічого не дораджувала, — бороniться Орися. Я ж тільки заспівала пісню, яка підходить до цієї картини...

— Це ж і та пісня, що її співали нам колись наші мама. Вони, бачите, народилися в краю... на Україні, якої ми ніколи не бачили. Наші мама походили з Золотої Слободи. Чули про таке село?

Орися чує і не чує, що до неї говорять. Вся її істота, всі спомини рідного — минулого розспівалися в душі тужливою піснею про далеку Батьківщину, таку казкову й чарівну, як на картині Ека...

— А ви що собі вибрали? — допитуються знайомі.

Орисині очі відрухово піднімаються вгору. Там висить картина, яку вона вже вспіла завважити, але ще не встигла над нею призадуматись. І, несподівано для себе самої, каже рішуче: „Оцю"!

Знайомі пошукали назви картини в каталозі.

— Цікаво, цікаво... А ви знаєте, як вона називається? Тут стоїть написано: „Стежка додому".

— Стежка додому — шепоче Орися. Стежка нашого Ека. Найкраща з усіх стежок у світі — стежка до рідного краю.

УКРАЇНЦІ ДЕМОНСТРУВАЛИ БІЛЯ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ

(Закінчення зі стор. 2-ої).

слово Владиці Мстиславові. „Господи, перед тим, як нагородити, Ти ставиш людину і народи перед іспитом. Не нарікаємо за те, що перед тяжким іспитом поставив Ти... побожний народ український. Проте, Господи, молимо Тебе: скороти час великого і понад міру немічних людських сил тяжкого іспиту... Скороти ж, Боже і Страсний Тиждень народу українського та нагороди його днем радісного Великодня" — говорив Владика Мстислав, гостро виступивши проти московського людоненависництва, та заінтонувавши підхоплений людьми спів „Вічная пам'ять" тим, що за Україну загинули.

В урочистій тиші, перериваній лише іноді сиренами поліційних авт, яких навколо було багато, покладено біля підніжжя пам'ятника вінки: від Української Православної Церкви, від УККА, від УНСоюзу, від Пласту, ГУ СУМА, а потім в ході церемонії ще від Пласту з Балтимору і Трентону, від Осередку СУМА ім. Коновальця в Трентоні і української громади у Вашингтоні. Иосип Лисогір промовляв українською і англійською мовами. „Ми схиляємо тут голови перед найбільшим українцем, сказав — промовець. — Ми прибули сюди, щоб віддати пошану ідеям Тараса Шевченка, його завданням, його гуманності, його поетичному генієві, його любові до українських людей, його відданості Батьківщині Україні, а передусім — його відданості справі свободи і справедливости для всього людства". Головний Предсідник УНСоюзу спинився також на сучасних поновних переслідуваннях Москвою українців в Україні і закликав поширювати правду серед громадян Америки про змагання України, щоб так подати їй допомогу. „Якщо ми цього не виконаємо, ми не будемо гідні Тараса Шевченка!"

Пластовий Апель перед Кобзарем, у присутності біля 100 пластунів провів станичний з Вашингтону Микола Ставничий. У кінці Апелю пластова молодь проспівала „Цвіт України і краса", після чого пластун-розвідувач з Балтимору, юнак Лемішка, сказав про любов української молоді в Америці до України — через Тараса Шевченка, та прирік продовжувати культ Шевченка — культ свободи, справедливости і вікової української культури. Господар свята д-р С. Курилас запросив до слова від Української Католицької Церкви Єпископа-помічника Владику Івана Стаха із Філядельфії, Па. Владика Іван промовляв українською мовою: „Добрий батько, коли відходить з туземного життя до вічного, залишає свій тестамент-заповіт для своїх дітей", — сказав промовець, називаючи далі Тараса Шевченка національним батьком і закликаючи присутніх і неприсутніх на святі виконувати ті заповіти, сперті на вірі в Бога, любові до свого народу і принциповій вимозі справедливости для всіх. Владика Іван закликав, услід за Т. Шевченком, до братолюбія і єдиномислія, такого необхідного у наш час, згадував про Нескорених в Україні і прославив українську молодь в Америці за її активну любов до Т. Шевченка та його ідей. Студент Аскольд Лозинський, віце-през. ТУСМ-у, продеклямував Шевченкове „Посланіє". Біля 50 дівчат у вишиваних українських блюзочках — хор „Євшан Зілля" з Нюарку, під диригуванням Бориса Садовського проспівали „Заповіт", „Учітеся, брати мої" та „Пісню про Дніпро". Під час виконання „Заповіту", з деклямацією Тані Басняк, Владики і духовенство встали з місць, а спів молодечого хору був такий хвилюючий, що в багатьох людей навертались на очі сльози і смутку, і щастя. По-англійському промовляв від ТУСМ (і СУСТА) студент Ігор Раковський, сказавши: „Я гордий, що я — українець. Ми будемо зберігати традиції, ми будемо змагатися за права тих, що їх Москва кинула до тюрем!" Молодий промовець підкреслив, що в українській спільноті немає поділу на старих і молодих у змаганні за справу Валентина Мороза, його однодумців і Україну. Промовці часто згадували про ідею Вашингтона й ідеї Шевченка. Всі промови вкривались оплесками. Біля 3:30 студент Євген Іванців, голова Комітету „Студенти в обороні людських прав у СССР", повідомив про закінчення першої частини свята й запросив молодь на перекуску в залях сусідньої церкви, приготовану Пластом у Вашингтоні. Перед тим, як розійтись, понад 400 присутніх заспівали „Заповіт", а за пам'ятником пластуни, сумівці й студентська молодь роздавали сотні летючок до авт, які затримували рух, щоб почути той могутній спів.

Головні моменти святкування зарекордували представники Українського Відділу „Голосу Америки" для пересилань в Україну. Перед демонстрацією поблизу посольства СССР радіожурналістка п-а Ада Кулик і ред. Ярко Бігун мали інтерв'ю, записане на стрічку, з головою СУСТА п-ною Інею Гікавою, Євгеном Іванцівим з Вашингтону та студентом Ігорем Длябога, редактором сторінки „Студентське Слово" у „Свободі".

Від 4 г. і поза 6-ту вечора тривала демонстрація в „Скат-Сиркл" біля Массачуссетс евеню і 16-ої вулиці, під сильною охороною поліції, яка супроводжувала демонстрантів, переважно молодь і дітей, від пам'ятника Тарасові Шевченкові до площі. В дорозі демонстранти роздавали листівки видання Комітету „Студенти в обороні людських прав у СССР" та УККА і несли транспаренти з написами: „Москво — звільни Україну", „Свободу Морозові, Чорноволові, Дзюбі, Світличному й іншим", „Американська молоде, підтримуй українську молодь — за свободу", „Мороз, Дзюба, Чорновіл — хто на черзі" та ін.

Частина студентської молоді пройшла з площі, відведеної для демонстрантів, майже до будинку посольства СССР, бажаючи закидати подвір'я летючками, але там молодь наткнулась на дуже сильну поліційну охорону, за якою в подвір'ї виднілись наготовані для арештів авта. І хоч як кипіло на серці — розсудливість взяла гору, до ексцесів не дійшло, а поліції самі подружньому пояснювали, що вони мусять виконувати накази.

ЛІСОВА ШКОЛА 1972

Міжкрайовий вишкіл провідників для таборів УПЮнаків відбудеться цього року від суботи, 24 червня до суботи, 8 липня на постійному місці Лісової Школи в Лексінгтоні біля Гантеру, в стейті Ню Йорк. Вписове — 10 амер. дол. Оплата за табір — 60 амер. дол. Зголошення разом з вписовим надсилати до кінця березня на адресу: Mr. Andrew Mycio, 201 Eastern Parkway, Newark, N.J. 07106.

ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ ВЕСТ ПОЙНТ відзначила 170-ліття з часу її заснування. З тієї Академії вийшло багато видатних військовиків.

В глибокому смутку повідомляємо
Родину, Приятелів і Знайомих,
що 9-го березня 1972 р. несподівано упокоївся в Бозі,
проживши 72 роки
наш Найдорожчий
БАТЬКО і ДІДУСЬ

бл. п.

ГРИГОРІЙ БОЛЮБАШ

нар. в с. Ремезівці, пов. Золочів, Україна.

ПОХОРОН відбувся в понеділок, 13-го березня 1972 року з церкви св. Покрови в Торонто, Канада.

Залишив горем прибиту:
дружину — МАРІЮ
синів: МИХАЙЛА з дружиною ПАРАСКЕВІЄЮ
ВОЛОДИМИРА з дружиною ХРИСТИНОЮ
дочку — АННУ з мужем ОЛЕГОМ РОМАНИШИНОМ
внуків: ОКСАНУ, БОГДАНА і ЛЮБОМИРА
брата — МИХАЙЛА з родиною на Україні
та близчу і дальшу Родину на Україні, в Монтреалі і Великій Британії.

Рівночасно складаємо щиру подяку отцям: о. Жолкевичу, о. д-рові Стасьові і о. мітр. Хомнонові за відправлення похоронних обрядів, та хорові „Прометей" під дир. Мгр. Кардаша за спів під час Панахиди.

Щиро дякуємо Родині, Знайомим і Приятелям за участь в похоронних відправах і відпровадженні Покійного на місце Вічного Спочинку.

Щира подяка похоронному заведенню "Cardinal & Son" за взірцеве переведення похорону.

Хай Бог винагородить Вас всіх сторицею.

У глибокому смутку повідомляємо
Рідних, Приятелів і Знайомих,
що дня 19-го березня 1972 р. упокоївся в Бозі
наш Найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО і ДІДУСЬ

бл. п.

МИХАЙЛО ОЛЕКСІВ

народжений 15-го травня 1901 року
в селі Коцурів, Бібрецького повіту в Україні.

Панахида буде відправлена у вівторок, 21 березня 1972 р. о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Петра Яреми, 129 East 7th St., Ню Йорк, Н. Й.

ПОХОРОН — у середу, 22-го березня 1972 р. о год. 9-ій ранку з того ж похоронного заведення до церкви св. Юра, де буде відправлена Заупокійна Служба Божа. По Службі Божій на цвинтар Кальварія в Брукліні, де і спочинуть Його Тлінні Останки.

Горем прибиті:
дружина — ПАВЛІНА
син — ЯРОСЛАВ з дружиною ВАЛЕНТИНОЮ та внуками: СТЕПАНОМ, РІХАРДОМ, ПАВЛОМ та ДАНИЛОМ

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Дорогого і ніколи Незабутнього
МУЖА і БАТЬКА

бл. п.

ЙОСИФА СТРУМІНСЬКОГО

буде відслужена

СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ
в середу, 22-го березня 1972 року
о год. 8-ій ранку
в ЦЕРКВІ СВ. МИХАЇЛА
при Чеснат вул., в Йонкерс, Н. Й.

Просимо Родину, Приятелів і Знайомих про молитви за Душу Покійного.

МАРІЯ — дружина
Д-р ЯРОСЛАВ — син
МАРІЯ БОРКОВСЬКА — донька

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
Незабутньої ДРУЖИНИ і МАМИ

бл. п.

ІРИНИ ОКСАНИ
з Михайлових ДУРБАК

будуть відправлені

СЛУЖБИ БОЖІ
ЗА ДУШУ ПОКІЙНОЇ
в неділю, 26-го березня 1972 року
в таких Церквах:

в Катедрі СВ. О. НИКОЛАЯ в ЧИКАГО, о год. 8:30 ранку;
в Церкві СВ. ВОЛОДИМИРА й ОЛЬГИ в ЧИКАГО, о год. 7-ій вечора;
в Церкві СВ. ЙОСАФАТА в ПАРМІ, Огайо, о год. 12-ій вполудне;
і в церкві СВ. ЙОСАФАТА в БЕТЛЕГЕМІ, Па.

ПОДЯКА

Замість квітів на могилу Покійної
бл. п. ІРИНИ ОКСАНИ з Михайлових ДУРБАК
вплинули на руки родини такі пожертви:

(В дол.): А. і А. Дурбаки 50, Б. М. і П. Дурбаки 50, Е. і С. Дурбаки 30, М. і Т. Дурбаки 55, Х. і Д. Дурбаки 20, О. і О. Заброські 25, д-р І. Мула 20, 97 Відд. „Провидіння" 25, Студ. Мед. Громада 24, Хор „Славута" (непр. гонорар) 50; ПО 10 дол.: Д. і Г. Балазюки, д-р Е. і М. Бурачинські, д-р Е. і Р. Войнаровські, д-р Р. і Л. Залуцькі, Родина Мартинюків, Аптика Маршал філд, П. і А. Матвіїшини, Б. і Е. Михайлови, Г. Сіра, 14 К. УСП „Спартанки", Т-во Укр. Інженерів, ТУСК „Обнова"; ПО 5 ДОЛ.: В. Андрушко, М. і С. Антонівн, А. і З. Балазюки, А. Баран, І. Бараник, М. і Я. Баторфальви, д-р М. і М. Белеї, С. і В. Березецькі, А. і В. Бойки, О. і О. Весоловські, І. Галамай, А. Ганкевич, І. і О. Гарасовські, Т. і В. Гарти, І. Голубовська, Н. і Н. Городиські, д-р А. і Д. Горчинські, С. і Е. Дачишини, Н. Дімітрієвич, Я. Дубицька, М. і Б. Дурбаки, І. Зборик, С. Зварич, М. Кабінець, Катол. Акція Пань, П. Кіт, В. О. і О. Кміцикевичі, П. і А. Козяки, К. Копчук, П. і І. Коцури, д-р С. і С. Кочії, д-р Р. і С. Крупки, Г. Купінська, І. Куц, Н. і Н. Кузичі, д-р І. і М. Лисейки, А. і Т. Ліськевичі, С. і І. Малі, О. Мартинюк, К. Марчук, С. Миськів, М. Михайлів, С. Павлович, П. Павлюк, д-р Я. і Я. Панчуки, О. і Д. Пілецькі, д-р О. і Д. Попелі, І. і В. Притоцькі, С. Прочко, Л. і І. Рудакевичі, Родина Савчинів, М. і П. Семкові, М. Семинчук, д-р Ю. Сидор, 22 Відд. Союзу Українок, д-р Б. і О. Ткачуки, Н. Угриновська, О. і Е. Филиповичі, д-р М. і О. Харкевичі, В. і С. Чичули, Л. і О. Шереметі, Школа Українознавства Середн. Півд., Юний Хор при Катедрі св. о. Николая, М. і В. Юревичі, М. і І. Ядловські, С. і І. Яреми. КРІМ ЦЬОГО НА СЛУЖБИ БОЖІ ЗЛОЖИЛИ: О. Бурдяк, Т. Власенко, О. Гоєвич, А. і П. Гули, В. і В. Іваницькі, Т. Карпота, М. і Р. Кецали, О. Кавка, І. і І. Комаринські, Т. Ледний, А. Ленік, Родина Ліляк, М. і І. Лобойки, Н. Лозинська, А. і М. Лугові, А. Лукомська, М. і О. Люшняки, А. Майка, М. Мельник, Т. Мощібович, С. і д-р І. Микитюки, А. Михайлович, М. і д-р Р. Погорецькі, Родина Роговських, А. Сасик, Н. Сасик, Я. Смолинський, М. і С. Скробачі, І. і К. Скубяки, М. і С. Стадники, Е. Шнїцар, А. Шпитель.

Пожертви розділено:
на виховання священиків до рук Преосв. Кир Андрея Сапеляка в Арґентині — 420 дол.;
на Служби Божі в катедрі св. о. Николая і церкві св. Володимира і Ольги в Чикаґо — 148 дол.;
на Служби Божі в Римі (Григоріянку відправлено перед іконою Жировицької Богородиці в церкві св. Сергія і Вакха), Франції, Канаді і інших парафіях ЗСА — 254 долярів.

Крім цього багато Приятелів і Знайомих зложили свої пожертви безпосередньо на різні цілі.

Всім Жертводавцям наше щире спасибіг.

БОРИС ДУРБАК, чоловік з дітьми — МАРУСЕЮ і ПАВЛОМ і Родина

З великим жалем і смутком повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих,
що 17-го березня 1972 р. по довгій і важкій недузі відійшов у Вічність
на 71-му році життя
Наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО, БРАТ і ДІДУНЬО

бл. п.

Д-р РОМАН КРИШТАЛЬСЬКИЙ

народжений у Городенці, б. адвокат і прокуратор у Львові, учасник Визвольних Змагань, громадсько-політичний діяч на Рідних Землях і Америці.

ПАНАХИДИ за Спокій Душі Покійного будуть відправлені в понеділок і вівторок 20-го і 21-го березня, о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Литвин і Литвин в Нюарку, Н. Дж.

ПОХОРОН відбудеться в середу, 22-го березня 1972 р. о год. 9-ій ранку з того ж похоронного заведення до церкви св. Івана Хрестителя о год. 9:30 ранку, а опісля на Український Цвинтар в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:
дружина — СОФІЯ
син — ЯРОСЛАВ з дружиною ВІРОЮ і внуками: МАРКОМ та РОМОЮ
сестра — МАРІЙКА ГІРНЯК
брат — ВОЛОДИМИР з дружиною на Україні
сваха — ДАРІЯ КОМАРИНСЬКА
Близча і дальша Родина в Америці, Канаді, Україні і Польщі

Замість квітів на могилу, просимо складати пожертви на „Церкву в Потребі"

З глибоким жалем і смутком повідомляємо,
що 17-го березня 1972 року помер на 71-му році життя
співосновник, довголітній секретар та почесний член нашої Спілки,
видатний громадський діяч на Рідних Землях і на поселенні

св. п.

Д-р РОМАН КРИШТАЛЬСЬКИЙ

б. адвокат і прокуратор у Львові, учасник Українських Визвольних Змагань.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

УПРАВА
СПІЛКИ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ АМЕРИКИ

Ню Йорк, Н. Й.

Увага! Клівленд і околиці! Увага!

ЗАХОДАМИ АСОЦІЯЦІЇ ПРОФЕСОРІВ, ЛІКАРСЬКОГО та ПРОФЕСІЙНОГО ТОВАРИСТВ

— відбудуться —

в суботу, 25 березня ц. р., о год. 7 веч.
в ПАРМІ, при вул. 5839 Ридж Роуд

ДОПОВІДІ

Проф. Ю. ФЕДИНСЬКОГО на тему „Правна аналіза членства Української РСР в Об'єднаних Націях" і

Проф. С. ГОРАКА на тему „Україна в американській історіографії".

Т-ВО УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ АМЕРИКИ (ТУІА) — ВІДДІЛ в МІННЕСОТІ

— улаштовує —

ВЕЧІР-ЗУСТРІЧ
з нагоди приїзду
Голови ТУІА інж. Гнатківського

ДЛЯ ОЗНАЙОМЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА ЗІ ЗАВДАННЯМИ І ПРАЦЕЮ ТУІА. — НАШ ГІСТЬ ВРУЧИТЬ ГРАМОТУ ПОЧЕСНОГО ЧЛЕНА ТУІА ПРОФ. Д-РОВІ О. ГРАНОВСЬКОМУ

Одночасно

проф. д-р О. Грановський
виголосить доповідь
„ВПЛИВ ЕНТОМОЛОГІЇ (КОМАХ) ДЛЯ ДОБРА ЛЮДСТВА"

Неділя, 26-го березня 1972, год. 4:30
в УКРАЇНСЬКОМУ АМЕРИКАНСЬКОМУ ДОМІ
(28th St., SFC. E. Minn.)

Запрошується усе Українське Громадянство.

70-річчя Едварда Козака-Ека відзначено бенкетом з участю понад 500 осіб

(Закінчення зі стор. 1-ої)

спеціяльно скомпоновану для Ювілята „Гуцульську фантазію", співачка Марія Лисяк, яка відспівала дві пісні, одну з них на слова самого Е. Козака про Львів, і д-р Микола Степаненко, який вітав Ювілята від СКВУ. З нагоди ювілейного бенкету було видане спеціяльне число журналу „Лис Микита", без участи Едварда Козака-Ека, як редактора, але ж у цілості присвячене Ювілятові. Взяли в цьому числі журналу участь: Богдан Нижанківський - Бабай, Яків Гніздовський, Богдан Певний, Зоя Когут з Австралії, Зенон Онишкевич, Богдан Титла, сини Ювілята Юрій і Ярко Козаки, Іван Керницький-Ікер, Іриней Верес, Микола Понеділок. Закінчено бенкет многоліттсвієм Ювілятові. У заключному слові Едвард Козак-Еко дякував усій українській Громаді і зібраним на бенкеті прихильникам його творчости, Божому Провидінню і тій зорі, що світила над ним і допомагала в його праці, особливо ж своїй дружині Марії, подрузі життя і помічниці у праці і в творчості. Зокрема ж просив Едвард Козак-Еко і водночас Гриць Зозуля вибачення — пораз перший, пораз другий і пораз третій, — в усіх тих, що їх ще він не мав змоги „зачіпити" своїм пером, олівцем чи пензлем.

Влаштуванням Ювілею Е. Козакові займався окремий Громадський Комітет під проводом д-ра Богдана Лончини й інж. Василя Колодчина.

Корнель Василик переобраний на голову Осередку СУМА в Ню Йорку

Ню Йорк, 18-го березня. — Місцевий Осередок Української Молоді Америки ім. ген.-хор. Тараса Чупринки очолив знову його дотеперішній голова Корнель Василик. Річні Загальні Збори, участь в яких взяло понад 100 осіб, переобрали його на цей пост вже десятий раз, висловлюючи цим признання й подяку свому виховникові за його довголітню працю в Осередку. Булаву Юнацтва Осередку очолила дружинниця Анна Лавро, на голову Батьківського Кружка при Осередку обрано Миколу Ґайдича, на голову Контрольної Комісії — Євгена Королюка і на голову Товариського Суду — Івана Плісака.

Цими Загальними Зборами проводила президія у складі: голова — Мирослав Шміґель, офіційний представник Головної Управи СУМА, заступник — Михайло Фурда, і секретарі — В. Стецко та Марійка Барна. Приявні на Зборах численні представники центральних і місцевих організацій склали Осередкові привіти. Звітували за минулорічну працю 15 референтів, а звітну доповідь з підсумками праці Осередку виголосив Корнель Василик. В звітовому році відбула Булава Осередку 350 виховних сходин по роях, секретаріят вислав понад 13,000 листів, влаштовано цілий ряд імпрез із участю постійно діючих при Осередку 6 мистецьких груп, з яких найбільше активними були дівочий хор „Жайворонки" і танцювальний ансамбль „Верховинці". Існує теж при Осередку школа українознавства, яка навчає 140 учнів.

Загальні Збори затвердили теж пляни праці на черговий рік, в тому посилену акцію в обороні людських прав на Україні та її нескорених культурних діячів, влаштування власного весняного концерту і поїздки до Европи з відвідинами 9 країн. Закінчено Збори сумівським привітом і співом „Не пора".

ПРЕЗИДЕНТ КІПРУ АРХІЄПИСКОП МАКАРІОС ПОГОДИВСЯ в принципі не тільки на передачу крадькома спровадженої з ЧССР зброї під контролю міжнародного війська на Кіпрі, але й на реорганізацію свого уряду, як цього вимагала грецька нота з 11 лютого ц. р. Після місяця надуми Макаріос примирливо відповів на ту ноту, не хотячи очевидячки провокувати Греції до активного виступу проти Кіпру, дармащо Макаріос користується опікою збоку Совєтів. Макаріос вірогідно димісіонує міністра закордонних справ Спіроса Кіпряну, прихильника збереження державної самостійности та противника ідеї злуки в Грецією.

ПОМЕР Д-Р РОМАН КРИШТАЛЬСЬКИЙ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ких Журналістів в Америці. Був її співосновником в грудні 1952 р., а від лютого 1962 р. був безперервним секретарем її Управи. На тому пості став справжньою душею тієї станово-професійної організації, від якої був теж делеґатом до Т-ва Українських Професіоналістів. Його головною заслугою було зорганізування першого З'їзду українських журналістів Америки і Канади у 1965 р. на Союзівці, де був секретарем Президії, як теж був секретарем Президії другого такого З'їзду у 1966 р. у Торонто. Був автором Основ Федерації СУЖ Америки і СУЖ Канади. Дописував до „Свободи" й інших українських часописів в Америці й поза нею, був співредактором „Правничого Вісника", в останньому часі був редактором органу „Самопомочі" у Ню Йорку „Наш Світ". Бував на різних культурних імпрезах, давав доповіді, виголошував промови. Коли на останніх Загальних Зборах СУЖА 4 грудня мин. року відмовився належати далі до керівних органів тієї організації, Загальні Збори одноголосно обрали його на почесного члена СУЖА за особливі заслуги для тієї організації. Завдяки своїй високій освіті, бездоганним товариським формам і життєрадості втішався загальною пошаною і симпатією. Його важка недуга і смерть викликала в усій українській громаді метрополії Ню Йорку - Ню Джерзі глибокий смуток. Залишив дружину Софію, службовичку Головної Канцелярії УНСоюзу в Джерзі Ситі, сина Ярослава з дружиною і дітьми, сестру і брата та ближчу і дальшу родину. Похорон відбудеться цієї середи в Нюарку до Бавнд Бруку.

На вічну пам'ять нашому диригентові

7-го березня Чикаґівська парафія св. Петра і Павла вирядила в останню путь свого дяка і диригента хору, славної пам'яти Андрія Мойсіяху. Хоч це був будень, людей зібралась повна церква. Прийшли ті, що вдома, а чимало для цієї сумної нагоди й залишили працю. З північних районів міста приїхали друзі Покійного, співаки, і навіть декан Білецький, що вдвох із отцем Писарем відправили похорон. Від імени професури та абсольвентів Української Господарської Академії про Покійного колеґу виголосив промову інженер Юрій Артюшенко.

Андрій Мойсіяха, родом із Полтавщини, був одним із тих, що стали в 1917 р. під прапор Української Держави і з тим прапором після поразки визвольних змагань пішли на еміґрацію. Він серед своїх земляків здобув вищу освіту і після другої світової війни переселився до Америки. Андрій Мойсіяха став співаком, а згодом і диригентом. Його вірним помічником була до кінця його співуча дружина Христина, й обидві дочки, вони з дитинства співали в батьковому хорі. Останніх кільканадцять років Андрій Мойсіяха працював при парафії Петра і Павла. Багато заворушень було в парафії, змінилось у нас декілька священиків, але Мойсіяха незмінно керував хором і ніколи ні з ким не сварився. Для кожного в нього було напоготові приємне привітання, легенький жарт, лагідна порада.

Любов до пісні, до рідного слова, до всього українського опромінювала теплотою цю незабутню людину. Він намагався і ширити українські книжки й часописи — доки міг, просто брав літературу і лагідно умовляв людей купити ту чи іншу книжку, чи часопис. До 85 років він дожив при яснім розумі й добрім здоров'ї, любивши всіх і люблений усіма. Він назавжди залишиться у наших спогадах прикладом для інших і зразком лагідности та сердечної доброти.

Ганна Черінь

СЛАВА І ТРАГЕДІЯ КАРПАТСЬКИХ СІЧОВИКІВ 33 РОКІВ ТОМУ

(Закінчення зі стор. 2-ої).

ти руку польським братам".

Ми відступали до Хусту, час від часу зганяючи мадяр з битої дороги. По дорозі маршувала з піснею сотня січовиків. „Куди" — питаємо. — „На поміч до Копані!" — відповідають. — „Вертайтесь, бо ми самі відступаємо!" — Не вернулись. Пішли і всі пропали. Це були брати з Галичини, які перейшли Карпати, щоб помогти Карпатській Україні.

Входимо до Хусту з готовими до пострілу рушницями. Йдемо по двох боках вулиці попід стінами. Хуст німий. Порожня площа з кількома трупами на землі. Побиті кулями стіни „Січової Гостинниці". Підходить знайомий жид і говорить про пострілянних на подвір'ї міського уряду. Входимо туди. Знову страхіття: під величезною плахтою купа помордованих січовиків та цивілів. З-під плахти ще витікає кров.

Підходимо до будинку Уряду Карпатської України. Зустрічаємо гурт січовиків. Між ними і мій брат. Брат радісно обняв мене, бо чув, що мене вбили. Кажуть, що президент о. А. Волошин і начальник шкільництва проф. А. Штефан якраз виїхали до В. Бичкова. Несподівано підійшов Федір Тацинець. Він зі своїм відділом рішив боронити Хуст доостанку. І так сталося. Пластун Федір Тацинець упав смертю героя.

Ми відступаємо до Великого Бичкова. В Буштині підбираємо в авто Івана Рогача, колишнього секретаря о. А. Волошина. По дорозі зустрічаємо відділ січовиків під командою пор. Івана Неболи, одного з найкращих січовиків. Бачили також Василя Ґренджу-Донського, якого пізніше переловили мадярські терористи.

У канцелярії дирекції лісів у В. Бичкові колеґа Гриця, син інспектора І. Гриця, інформує, що президент о. А. Волошин з проф. А. Штефаном перейшли до Румунії. Це були останні хвилини, бо у В. Бичкові теж почали діяти мадярські терористи.

Переходячи до Румунії, почули ми, що мадяри застрілили Волощука. В Румунії нас роззброїли і замкнули до будинку міського уряду, де було вже кілька арештованих командантів Карпатської Січі. Грозили нам, що видадуть мадярам. Врятували нас колишній директор поліції Юрко Білей, пані Тисовська та інші. Нас посадили у вантажне авто і перевезли до Юґославії.

А тимчасом сталася інша трагедія. Румуни видали гурт січовиків мадярам, які замкнули їх у шкільному будинку в Бичкові. Там був і мій брат Василь. Катували січовиків у мадярський спосіб. Брата випустили, мовляв, додому, а опісля знов арештували і кілька разів били до непритомности. Потім вивели над Тису, пов'язали дротом, покололи баґнетами обличчя, застрілили і кинули в ріку. Тисою плили й інші помордовані та постріляні карпатські січовики, а ще живих мучили в концтаборі у Варюлопоше.

Так закінчилася трагедія Карпатської України 33 роки тому. Спіть, карпатські січовики, мати Україна ніколи вас не забуде. Ваші мрії напевно здійсняться! Будуть вільні Київ, Львів та Ужгород!

В ІТАЛІЇ ВЕЛИКЕ ПОРУШЕННЯ ВИКЛИКАЛО віднайдення тіла багатого видавця Джіянджіякомо Фельтрінеллі, який, м. і. перший видав був на Заході „Доктора Живаґо" Бориса Пастернака. Він був колись активним членом італійської компартії і приятелем Фіделя Кастра. Не відомо, з яких кіл вийшов вбивник і чому його вбили.

ДОПОВІДЬ ЯРА СЛАВУТИЧА В КАНАДІ

На семінарі, що його влаштовує щомісяця комітет українських студій Гарвардського університету під проводом акад. О. Пріцака, д-р Яр Славутич, професор Альбертського університету, прочитав доповідь на тему „Українські місцеві назви в Західній Канаді". Доповідач подав історію виникнення, стан досліду та значення багатьох місцевих назв, що постали в степових провінціях переважно завдяки українським поселенцям. Із коло 200 назв більш як 50 — зазначені на мапах та в інших офіційних довідниках. Деякі з них міцно закріпилися: Мирнам, Вільна, Мазепа, Слава, Стрий, Шандро в Альберті, Одеса в Саскачевані, Згода в Манітобі тощо. Деякі існують уже в зміненому виді. Дервент із первісного Дервень, Белліс Білий ліс.

На доповіді було присутніх коло 20 студентів-україністів та кілька професорів. Відбулася коротка дискусія.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ЮЛІЯ РЕВТ, членка УНСоюзу Відд. 96 Б-ва св. Івана в Піттсбурґу, Па., померла 21 листопада 1971 р. на 83 р. ж. Стала членкою УНС в 1929 р. Полишила в смутку: Анну, Марію, Івана, Майка, Стелу, Лавру, Ольгу, 18 внуків і 15 правнуків. Похорон відбувся 25 листопада 1971 р. на цвинтарі св. І. Хрестителя в Піттсбурґу, Па.
Вічна Їй Пам'ять!
Секретар

ІВАН БОРОВСЬКИЙ, — член УНС Відд. 244 Б-ва св. Ів. Хрестителя в Bellefort, Pa., помер 22 листопада 1971 р. на 53 р. ж. Став членом УНСоюзу в 1935 р. Полишив у смутку матір, 2 братів, 4 сестри. Похорон відбувся на цвинтарі св. І. Хрестителя в Bellefort, Pa.
Вічна Йому Пам'ять!
І. Прашевич, секр.

ІВАН ГОРИНЬ, член УНСоюзу Відд. 499 ім. о. А. Волошина в Elkhart, Ind., помер 15 листопада 1971 р. на 60 р. ж. Нар. в с. Догова, пов. Рогатин, Україна, став членом УНС в 1954 р. Полишив у смутку дружину Катерину, доньку Гелену, сина Волтера-Івана, 4 внуків, 2 сестри і брата. Похорон відбувся 19 листопада 1971 р. Oakridge Cemetery,Goshen, Ind.
Вічна Йому Пам'ять!
Софія Вербянська, секр.

ЛЮЇЗА БОДНАР, членка УНСоюзу Відд. 127 Б-ва св. о. Миколая в Бофало, Н. Й., померла 18 листопада 1971 р. Полишила в смутку доньок, синів, внуків. Похорон відбувся 22 листопада 1971 р. на цвинтарі св. Матія в West Seneca, N.Y.
Вічна Їй Пам'ять!
Секретар

ЄВА ХОМЕН, членка 70-го Відділу УНСоюзу у Джерзі Ситі, Ню Дж., помер. 27 лютого 1972 р. по короткій недузі. Нар. в Дрогобичі 15 квітня 1896 р. До Америки прибула 1913 р.. Полишила в смутку доньку Анну Сенко і сина Джана. Похорон відбувся 1 березня 1972 р. з церкви св. апп. Петра і Павла на Holy Cross Cemetery в N. Arlington, N.J.
Вічна Їй Пам'ять!
Управа

ІВАН ЗАДОРОЖНИЙ, член УНС Відд. 25 Т-ва Свобода в Джерзі Ситі, Н. Дж., помер 11 лютого 1972 р. на 56 р. ж. Нар. в Городенці, Зах. Україна і став членом УНС в 1962 р. Полишив у смутку дружину Марію, доньку Христину, синів: Михайла і Юрка та ближчу і дальшу рідню в ЗСА і в Україні. Похорон відбувся 14 лютого 1972 р. на Укр. Прав. Цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж.
Вічна Йому Пам'ять!
Управа

ЙОСИФ ВОЙТОВИЧ — член УНС Відд. 341 Т-ва ім. Ю. Головінського в Вінзор, Онт., Канада, помер 26-го лютого 1972 р. на 75 р. ж. Нар. в с. Острів, пов. Сокаль, Україна. Став членом УНС в 1945 р. Полишив у смутку дружину, сина, дочку і внуків. Похорон відбувся у Віндзор, Онт., Канада.
Вічна Йому Пам'ять!
Управа

Приймається оголошення святочних побажань у „Свободі"

Адміністрація „СВОБОДИ" повідомляє, що йдучи назустріч загальним побажанням, вона й в цьому році призначить окремі шпальти збільшеного Великоднього числа на оголошення традиційних святочних привітів і побажань.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ:

1 цаль через 1 шпальту	$ 3.00
1 цаль через 2 шпальти	5.00
2 цалі через 2 шпальти	10.00
3 цалі через 2 шпальти	15.00
4 цалі через 2 шпальти	20.00
5 цалів через 2 шпальти	25.00
6 цалів через 2 шпальти	30.00

та в інших розмірах.

Треба сподіватися, що загал нашого Громадянства використає цю нагоду, щоб передати свої традиційні побажання та дати про себе знати своїм рідним, приятелям та знайомим навіть в найдальших закутинах світу, куди навряд чи звичайна пошта занесла б таку вістку. Великий тираж „СВОБОДИ" та відповідний зміст збільшеного святочного числа, надають таким побажанням окремої вартости і значення.

ОГОЛОШЕННЯ ПРИЙМАЄТЬСЯ

за новим стилем до 24-го березня 1972 року; за старим стилем до 30-го березня 1972 року
При замовленні, прошу зазначувати на котрі свята.

Зголошення святочних побажань, **РАЗОМ З ГРОШЕВОЮ ОПЛАТОЮ**, залежно від величини оголошень, надсилати до:

"SVOBODA"
83 Grand Street Jersey City, N.J. 07303

ТАРЗАН, Ч. 6719. Тарзан не підозріває, що йому грозить

Ваша змова, щоб скриватися інкоґніто поза цією фальшивою торговельною станицею і лінивими безземельними. вагабундами — кінчається — сьогодні!

Ваш касир із джунґлії, який тайком платив вагабундам ваші золоті монети за ці людські руки, не живе! Я убив його!

Удаючи торгівців гумою, ви злочинці думали, що використаєте мандрівних вагабундів, щоб залякати багато племен, які пристали б до вашої змови — заволодіти Африкою!